

I.
Om Sogneraadene i Almindelighed, deres
Myndighed, Forretningsførelse og Medlemmernes
Pligter m. m.

Sogneraadene have Styrelsen af Sognekommunernes Anliggender efter de Regler og med de Begrændsningen som Lovgivningen foreskriver.

Om Ordningen af de til Kjøbstæder hørende **Landdistrikters** Forhold og Oprettelsen af Sogneraad for disse, se Landkommunalloven af 6 Juli 1867 § 1 og 3, Kjøbstadkommunalloven af 26 Maj 1868 § 15, Indenrigsministeriets Cirkulære 16 Juli 1867 Nr. 1 samt Lov om Landdistrikters Indlemmelse i Kjøbstæderne af 17 Maj 1873, Indmin. Skr. af 23 Juni 1829, 9 Juni 1882.

Kommuners Deling. Naar en Landkommune bestaar af flere Sogne og Flertallet af Vælgerne i et af disse ønsker, at disse Sognes Kommunalvæsen adskilles, kan Amtsraadet med Indenrigsministeriets Samtykke tilstaa saadan Adskillelse, naar særegne Omstændigheder tale derfor. (Landkommunalloven af 6 Juli 1867 § 1).

Fællesskab mellem Kommuner. Hvor der bestaar et Fællesskab mellem 2 Kommuner, idet en Kommune eller en Del af samme har Skole eller anden Ejendom eller Indretning fælles med en anden Kommune, vil det i Reglen være den Kommune, paa hvis Grund den Paagjældende Ejendom ligger, der har Bestyrelsen mod Tilskud til Udgifterne fra den anden Kommune. efter nærmere Bestemmelse af Amtsraadet. Saadant Fællesskab kan til enhver Tid ophæves, enten naar Kommunerne derom blive enige, og er i saa Fald Amtsraadets Samtykke ikke fornødent, eller naar den ene Kommune ønsker Ophævelsen, og Amtsraadet derhos finder skjellig Grund til Ophævelsen. I saa Fald bestemmer Amtsraadet de nærmere Vilkaar, hvorunder Ophævelsen skal ske. Nyt Fællesskab mellem 2 eller flere Kommuner i Henseende til Skole eller lignende Indretninger kan kun indføres med Amtsraadets Samtykke (Landkommunallov § 19).

Om Fællesskab i Henseende til Skolevæsenet, se nærmere under Afsnit VI om Skoledistrikter.

Amtsraadet fører et almindeligt **Tilsyn** med Sogneraadets Bestyrelse af de dem underlagte kommunale Anliggender (Landkommunalloven § 15), og særlig fører det Tilsyn med, at

Sogneraadene i deres Forvaltning holde sig de for dem givne Lovbestemmelser efterrettelige. Finder Amdsraadet, at Sogneraadet har foretaget ulovhjemlede Udgifter eller nægtet at udrede Udgifter, som det er pligtigt at afholde, eller undladt at udføre nogen anden Foranstaltning, hvortil det er forpligtet, eller at det i anden Maade har overskredet sin Myndighed, træffer det de i den Anledning nødvendige Foranstaltninger og kan i fornødent Fald ved Domstolene gjøre personligt Ansvar gjældende mod de Paagjældende Medlemmer af Sogneraadet (Landkommunallov § 47). Tvangsforanstaltningerne mod Sogneraadet ville i Reglen bestaa i Paalæggelse af Tvangsbøder (Indmin. Skr. 20 Januar 1869). Naar disse ikke betales, ville de være at afsone saaledes, at hvert af Raadets Medlemmer afsoner sin forholdsmæssige Del af samme (Justitsmin. Skr. af 25 Juli 1867 i Dep. Tid. 1868 S. 2). Dette gjælder, hvad enten der er Tale om en enkelt Sogneraadet paalagt Bøde eller om Dagmulkter og andre fortløbende Bøder (jfr. Justitsmin. Skr. 17 Febr. 1880 i Min. Tid).

Tvang mod de enkelte Medlemmer vil Amdsraadet kun kunne anvende, naar Tilsidesættelsen af deres Pligter fremtræder som Delagtighed i en ulovlig Handling eller Forsømmelse fra selve Sogneraadets Side (Indenrigsministeriets Skr. 21 Juni 1871). Om Tvang i Anledning af det enkelte Medlems Pligtforsømmelse se nedf. S. 18.

I flere Tilfælde faar Sogneraadets Beslutning først endelig Gyldighed, naar Amdsraadets Samtykke til denne gives. Disse Tilfælde angives i Landkommunallovens § 26 at være følgende:

- a,) at Sogneraadet i Aarets Løb foretager en forholdsvis Forhøjelse af de i Hoved- og Tillægsligningen opførte Beløb (se nærmere Afsnit IV om Paaligning);
- b) at Kommunen overtager nogen vedvarende Forpligtelse, som ikke direkte ifølge Lovgivningen paahviler denne, saasom at anskaffe Skolebrændsel paa anden Maade end i Anordning 29 Juli 1814 § 55 litr. b bestemt, og desl.;
- c) at der af Kommunen ydes Bidrag til de Fattiges Kasse, til Private Sygekasser, Alderdomskasser, Begravelsesselskaber og desl.;
- d) at der af Kommunens Kasse udredes Betaling for Medhjælp, som ydes Sogneraadets Formand ved Udførelsen af de ham paahvilende Forretninger eller overhovedet ved Udførelsen af kommunale Hverv, som det paaligger Nogen at udføre efter Valg af Kommunens Beboere eller af Sogneraadet (se nærmere nedef. S. 17);
- e) at en enkelt Del af det kommunale Pligtarbejde delvis bortfalder (se nærmere Afsnit XIII Naturalarbejde);

f) at der i noget Aar udskrives et større samlet Skattebeløb i Penge eller Korn m. m. end Gennemsnittet af det tilsvarende Beløb i de 3 nærmest foregaaende Aar med Tillæg af en Halvdel;

g) at Kommunens faste Ejendomme afhændes eller pantsættes;

h) at der erhverves nye faste Ejendomme for Kommunen;

i) at der forbruges af Kommunens Kapitalformue;

k) at der optages noget Laan for Kommunen af større Beløb eller paa længere Tid, end at det kan tilbagebetales inden Udgangen af det følgende Aar, at saadant Laan fornyes, eller den Tid, hvori det skal afbetales, forlænges.

Denne Opregning synes at skulle være udtømmende, saaledes at Amsraadets Samtykke ikke skulde udkræves med Hensyn til andre Sogneraadsbeslutninger end de nævnte, men selve Landkommunalloven viser dog, at Samtykke udkræves ogsaa til andre Beslutninger, idet saaledes Lovens § 19 fordrer Samtykke til en Beslutning om Indførelse af nyt Fællesskab mellem Kommuner. Hovedreglen maa formentlig være den, at Sogneraadet har Ret til at træffe den endelige Afgjørelse med Hensyn til ethvert Forhold, der er Sogneraadets Styrelse underlagt, og til enhver Udgifts Afholdelse af Kommunekassen, som disse Forhold kræve eller Lovgivningen særlig hjemler, medmindre det i Landkommunalloven eller en senere Lov udtrykkelig er paabudt, at Samtykke skal erhverves. Andre Afgjørelser er Sogneraadet overhovedet ikke berettiget til at træffe, og Amsraadet har ingen Myndighed til ved sit Samtykke at gjøre Beslutninger herom gyldige. I Praxis er det dog formentlig en almindelig Opfattelse, at Amsraadets Samtykke kan berettige Sogneraadet til at afholde en Udgift af Kommunekassen, hvortil der mangler bestemt Hjemmel, naar Udgiften dog maa anses at være til Kommunens eller beslægtede Øjemedes Tarv. Det ses paa den anden Side ikke sjældent, at Amsraadene give eller nægte Samtykke til Udgifter, som høre under Sogneraadenes egen Afgjørelse. Hjemmelen hertil maa da søges i Amsraadets almindelige Tilsynsmyndighed overfor Sogneraadene, i Kraft af hvilken Amsraadet kan stride ind med Hensyn til Forhold, som ellers styres af Sogneraadet uden Amsraadets Medvirkning.

Amsraadet er i ikke faa Tilfælde Appelinstant for de af Sogneraadet afsagte Kjendelser.

Amtmanden kan ved Skrivelse til Sogneraadets Formand midlertidig sætte en af Sogneraadet tagen Beslutning ud af Kraft, forsaavidt den endnu ikke er udført, naar den overskrider den

Sogneraadet tilkommende Myndighed eller i anden Henseende er stridende mod Lovgivningen, eller den gaar ud paa at træffe en for Kommunen fordærvelig Foranstaltning eller nægter Opfyldelsen af en Kommunen paahvilende Pligt. Amtmanden skal snarest mulig gjøre Indberetning til Indenrigsministeriet, der da afgør Sagen. En Gjenpart af Indberetningen skal samtidig tilstilles Sogneraadet (Landkommunallov § 33).

Sogneraadets Myndighed, Pligter m. m.

Om de Anliggender, der styres af Sogneraadene, ville de følgende Afsnit give nærmere Oplysninger.

Om Sogneraadets Myndighed til at træffe Afgjørelser henvises til det foran S. 3 - 6 Anførte.

Om Sogneraadets Ansvar for Kommunens Kapitaler og øvrige Ejendele, se nedenfor S. 11 - 16 og 46 - 47; om Ansvaret for at Indtægter af Renter og desl. indkommer, se nedenfor S. 41.

Det paahviler endvidere Sogneraadet paa forskjellig Maade at bistaa andre Autoriteter. Saaledes ere Sogneraadene pligtige ved de Midler, der staa til dets Raadighed, at søge at forhindre Betleri og Løsgænger, samt iøvrigt bidrage til at fremme og opretholde god Politi-Orden. Endvidere ere Sogneraadene pligtige at fremskaffe og meddele Regeringen de Oplysninger om Folketal, Kvægbestand og andre lignende Forhold i Kommunen, som maatte afeskes det igjennem Amdsraadet eller paa anden Maade (Landkmmnlov § 30), samt Oplysninger, der ere nødvendige til Afgjørelse af Sager angaaende Bygningsafgift (Lov 16 April 1873, Lovs.).

Vedkommende Autoriteter ere derhos Pligtige til at indhente Sogneraadets Betænkning over Alt, hvad der vedrører Sognets kommunale Anliggender, og som ikke henhører under Sogneraadenes egen Afgørelse, saasom Meddelelse af Næringsbevillinger (ikke Næringsbeviser) i Henhold til Lov af 29 December 1857, over Forandring i Læge- og Jordemoderdistrikterne m. v. (Landkmmnlov § 31). Ønsker Sogneraadet imidlertid ikke at afgive Betænkning, kan Sogneraadet ikke dertil tvinges (Indm. Skr. 21 Decbr. 1872).

Den, der overfalder eller forhaaner et Sogneraadetsmedlem under Udførelsen af hans Bestilling eller i Anledning af samme, er offentlig Tiltale undergivet (Alm. borg. Straffelov § 98 og 101).

Det er ikke Sogneraadetsmedlemmerne forbudt at overtage Leverancer eller Arbejder til Kommunen, men saadant bør dog i Reglen helst undgaas (Indenrigsm. Skr. 19 April 1869).

Medlemstal. Noget bestemt Medlemstal for Sogneraadene er ikke foreskrevet, kun skal dette altid være ulige. Det forbliver uforandret det samme, som det fra tidligere Tid har været, indtil Amtsraadet efter Sogneraadets Indstilling tillader en Forøgelse eller Formindskelse heraf (Landkommunallov § 2).

Formandens Valg og hans Forretninger.

Sogneraadet vælger selv sin Formand. Valget foregaar i Aarets sidste Møde og gjælder kun for det kommende Aar, men Formanden er pligtig at modtage Gjenvalg, medmindre han alt i mindst 3 Aar har været Formand, i hvilket Fald han kan undslaa sig for at modtage Valg i et ligesaa langt Tidsrum som det, i hvilket han har været Formand. Det Valg, der foretages i de Aar, hvori ny Valg paa Halvdelen af Sogneraadets Medlemmer finder Sted, betragtes dog kun som foreløbigt, indtil det endelige Valg finder Sted i det første Møde, som det ny Sogneraad holder (Landkmmlov § 11). Ønsker nogen sig fritaget for det paa ham faldne Valg som Formand, kan dette kun ske, naar Sogneraadet bevilger Fritagelsen; Amtsraadet har ikke Myndighed hertil (Indenrigsm. Skr. 11 Maj 1877). Om Afstemningen ved Formandsvalg se nedenf. S. 18.

I Formandens Forfald vælges en midlertidig Formand (Landkommunallov § 11).

De Forretninger, som det særlig paahviler Sogneraadets Formand at besørge, ere:

- 1) at foranstalte Sogneraadets Medlemmer sammenkaldte (Landkmmlov § 12);
- 2) at lede Forhandlingerne (Landkmmlov § 12). At en Sogneraadetsformand bekjender sig til den mosaiske Tro medfører ikke, at han bør fratræde ved Behandlingen af Skolesager (Indenrigsm. Skr. 9 April 1878);
- 3) at besørge Forhandlingsprotokollens Førelse selv eller ved et andet Medlem og sørge for, at Forsamlingens Beslutninger nøjagtig tilføres (Landkmmlov § 12). Er der antaget en fast Medhjælper for Sogneraadetsformanden, vil denne Medhjælper ogsaa kunne benyttes til under Ledelse af Formanden eller et andet Medlem af Raadet at føre Protokollen under Møderne, men andre, der ikke ere Medlemmer af Raadet, vil dette ikke kunne tilstedes (Indenrigsm. Skr. 22 Marts 1869);
- 4) at foranstalte Udførelsen af de tagne Beslutninger (Landkmmlov § 12);
- 5) at besørge Brevvexlingen og Førelsen af de fornødne Regnskabs- og andre Bøger (Ldknlov § 12), og dette Hverv kan ikke paalægges Raadets andre Medlemmer hverken for hele Brevvexlingens eller enkelte Grenes, f. Ex. Faitigvæsenets Vedkommende (Indenmin. Skr. 7 April 1883, Min. Tid.). Ved Brevenes Affattelse skal Formanden selvfølgelig holde sig til de af Sogneraadet vedtagne Beslutninger, og

han kan ikke træffe Afgjørelser eller afgive Erklæringer paa egen Haand, ligesom Sogneraadet ej engang er berettiget til at give ham en almindelig Bemyndigelse til ved Besvarelse af Breve og andre lignende Sager at afgjøre disse, men han maa i fornødent Fald sammenkalde Extramøder (Indm. Skr. 3 Septbr. 1872). Ved Udfærdigelsen af Skrivelser vil det være hensigtsmæssigt at Sogneraadet tilføjer sin Postadresse for at undgaa, at Svaret fra den, til hvem der skrives, forsinkes ved urigtig Angivelse af Adressen.

Om Postforsendelsers Frankering. Alle Breve og andre Forsendelser, som afgaa fra Sogneraadet til Statsmyndigheder eller andre kommunale Myndigheder, skulle uden Hensyn til deres Indhold frigjøres med Frimærke; det samme er Tilfældet med Forsendelser til Kongen, Medlemmerne af det kongelige Hus samt i Krigstid til militære eller civile ved Hæren eller Flaaden ansatte eller tjenestegjørende Personer. Forsendelser til andre kan Sogneraadet lade afgaa ufrankerede. Naar Forsendelsen er forsynet med Sogneraadets Segl eller med en Paategning paa Konvoluten, der med Formandens Underskrift angiver, at Skrivelsen er fra Sogneraadet, og desuden paa Forsiden er betegnet med N. P. (nedsat Porto), vil Modtageren af Forsendelsen kun have at betale den almindelige Porto og ikke den for ufrankerede Breve bestemte forhøjede Porto. Alle Forsendelser til Sogneraad skulle være frigjorte af Afsenderne, medmindre de indeholde en „befalet Beretning" eller en „aføsket Erklæring", i hvilket Fald Postvæsenet kan modtage dem ufrankerede, naar Konvoluten bærer Paategning herom med Afsenderens Underskrift. Portoen afkræves da Sogneraadet. Statsmyndigheder og kommunale Myndigheder skulle altid frigjøre deres Forsendelser til Sogneraadene (Anordning 21 Marts 1871, Lov. Tid., hvor ogsaa Oplysning findes om, hvilke Myndigheder der betragtes som Statsmyndigheder og kommunale Myndigheder);

6) at opbevare alle Protokoller, Breve og andre Papirer og Dokumenter, der vedkomme de Sogneraadet underlagte Anliggender. Dog kan Sogneraadet til Andre overdrage Opbevarelsen af Dokumenter, der vedkomme Kommunens Kapitaler og øvrige Ejendomme (Ldknlov § 12). Enhver Obligation eller lignende Aktiv, som Kommunen ejer, bør være forsynet med Paategning om at være Kommunen tilhørende.

For Kapitalerne og Kommunens øvrige Ejendele er hele Sogneraadet ansvarligt (Landkmmnlov § 29). Sogneraadets medlemmerne fælles Ansvar angaar ikke alene den egentlige Kapitalformue, men ogsaa Kassebeholdningen. Herom udtaler en af Landsverretten i Viborg d. 4 Aug. 1884 afsagt Dom, hvorved et Sogneraadets Medlemmer bleve dømt til at erstatte Kommunekassen en hos Formanden opstaaet Kasseangel, som denne var ude af Stand til at dække, følgende:

„Da Bestyrelsen af Kommunens økonomiske Anliggender paahviler Sogneraadet som en Helhed, følger det af Forholdets Natur, at der ogsaa paahviler samtlige Sogneraadsmlemmer et almindeligt Ansvar for de Midler, der ere undergivne Raadets Bestyrelse og Varetægt, og at de ikke kunne frigjøre sig for dette Ansvar ved at fordele de forskjellige under Raadet henlagte Forretninger imellem sig og navnlig overdrage Kassererforretningerne tilligemed Opbevaringen af Kommunens Kasse til et enkelt af Medlemmerne, undtagen i alt Fald hvor en saadan Ordning er fastsat ved en af Amdsraadet approberet Vedtægt (se Landkommunalloven af 1867 § 14 in fine), og dette maa navnlig ogsaa gjælde, naar det er Sogneraadets Formand, hvem det sidstnævnte Hverv har været overdraget, idet det hverken i den nævnte Lovs § 12 eller andetsteds i Lovgivningen er foreskrevet, at Formanden som saadan skal være Kasserer for Kommunens Pengemidler.

„Ligesom det derhos allerede efter Anordningen af 13 August 1841 var Hovedreglen, at det var det hele Sogneforstanderskab som saadant, der - dog med flere Undtagelser - havde at varetage Kommunens Anliggender, og som derfor ogsaa, jfr. den oven citerede § 16, maatte staa til Ansvar for Regnskabsførelsen, i alt Fald naar det selv havde valgt Regnskabsføreren, saaledes indeholder Landkommunallovens § 29 den Bestemmelse, at det hele Sogneraad er ansvarligt for de Kapitaler, der tilhøre Kommunen, og selv om der herved nærmest maatte være sigtet til den egentlige Kapitalformue, mangler der dog Føje til at antage, at en modsat Regel skulde gjælde med Hensyn til Kassebeholdningen og de løbende Udgifter, idet Loven helt igjennem viser, at det er Sogneraadet som saadant, til hvilket Kommunens Anliggender, særlig Bestyrelsen og Opbevaringen af dens Pengemidler ere betroede, og som ligeoverfor det Offentlige maa staa til Ansvar for samme, medens der, afset fra Bestemmelserne i Lovens § 12, ikke er givet Formanden nogensomhelst Særstilling eller paalagt enten ham eller noget andet enkelt Medlem af Raadet noget særligt Ansvar.

„Skjøndt der efter det saaledes Anførte maa gaas ud fra, at der paahviler samtlige Medlemmer af et Sogneraad Ansvar ikke blot med Hensyn til Kommunens egentlige Kapitalformue, men ogsaa med Hensyn til de Midler, der maatte være betroede et enkelt Medlem til umiddelbar Anvendelse eller til Opbevaring, navnlig ogsaa hvor dette, som i nærværende Tilfælde, har været Formanden, maa der dog gives Citanterne Medhold i, at dette Ansvar efter Forholdets Natur ikke kan være aldeles ubetinget, og at det navnlig maa bortfalde, forsaavidt Tabet i Forhold til alle eller nogle af Medlemmerne maa betragtes som hændeligt, saasom hvor det er bevirket ved en Naturbegivenhed eller en Forbrydelse, der ikke ved Anvendelse af tilbørlig Agtpaagivenhed kunde have været afværget; men naar

Citanterne (det Paagjældende Sogneraads Medlemmer) i saa Henseende har søgt at gjøre gjældende, at det ikke havde staaet i deres Magt at forhindre den under Sagen omhandlede Underbalance, der efter Sagens Oplysninger maa tilskrives den tidligere Sogneraadsformand bedragelige Forhold, findes der, efter hvad der i saa Henseende er oplyst, ikke at kunne gives dem Medhold heri. Vel maa det nemlig antages, at den Paagjældende Sogneraadsformand tidligere havde nydt almindelig Tillid i Kommunen og i en Række af Aar havde beklædt Tillidshverv i samme, og at det saaledes ikke i og for sig kan tilregnes Citanterne som en Uforsigtighed, at de valgte ham til Formand og betroede ham Opbevaringen af Kommunens Midler, men saadant maa derimod antages at være Tilfældet, forsaavidt det under Sagen er in confesso, at Citanterne ingensinde, medens de have været Medlemmer af Sogneraadet, have foretaget noget Kasseeftersyn hos ham før den 15 Maj 1878, efter at han forlængst var fratraadt Formandsposten, eller overhovedet udøvet nogensomhelst Kontrol med hans Forvaltning af de ham overleverede Midler, uagtet han - efter hvad der er oplyst, og hvad ogsaa maa forudsættes at have været Citanterne tilstrækkelig bekjendt - kun ejede et Hus med omtrent 1/2 Td. Hartkorns Tilliggende og med en Besætning af en Hest og et Par Køer og i det hele befandt sig under trykkende økonomiske Forhold, og naar Citanterne have forment, at en Kontrol fra deres Side vilde have været umulig eller urigtig, er det saa langt fra, at de have gjort saadant sandsynligt, at der tværtimod efter Omstændighederne er Føje til at antage, at Kasse manglen, der er begyndt i 1877 og maa antages at være voxet efterhaanden, vilde være bleven helt eller i alt Fald tildels hindret eller dækket, hvis Citanterne, som det var deres Pligt, havde foretaget jævnlige Kasseeftersyn og paa anden Maade kontrolleret Formanden.

„Som Følge heraf maa Citanterne anses pligtige at erstatte Kommunekassen det Tab, som denne har lidt ved den stedfundne Kasse mangel, og da denne Forpligtelse efter Forholdets Natur og Lovgivningens Grundsætninger maa paahvile dem solidarisk, maa Citanternes Paastand om, at Amtsraadet, forinden det anlagde nærværende Sag, i ethvert Fald først maatte have sagsøgt enhver af dem til at betale sin Kvotadel af Erstatningen, anses ubeføjet.”

Saafremt der fra Sogneraadets Side er ført saadant Tilsyn med Kommunens Midler, som Sagens Natur og Forholdets Beskaffenhed medfører, saasom med, at disse ere anbragte paa anordnet Maade, at de Kommunen tilhørende offentlige Pengeeffekter ere forsynede med Amtsraadets Prohibitivpaategning og noterede som Kommunen tilhørende i vedkommende Pengeinstituts Bøger, vil det, forsaavidt Ansvar paadrages som Følge af en af Sogneraadet i Henhold til Landkommunallovens § 12 tagen Beslutning om at overdrage Midlernes Opbevarelse til en Anden end Sogneraadets Formand, kun

være de Medlemmer, der have deltaget i Beslutningen, hvem saadant Ansvar kan paahvile (Indm. Skr. til Præstø Amt 26 Nvbr. 1877 utrykt). Om Udlaan af Kapitaler, se nedenfor S. 46 - 47.

7) at beramme Tiden og Stedet til de overordentlige (extraordinaere) Møders Afholdelse (Landkmmnlov § 13);

8) at affatte det aarlige Regnskab (Landkommunallov § 28) se nærmere nedenfor S. 51;

9) at lede Valget af Medlemmer af Bestyrelsen for „de Fattiges Kasse” (Lov 8 Marts 2856 § 4);

10) at træffe forskjellige Foranstaltninger med Hensyn til de aarlige Valglister til Folkethingsvalg (Lov 12 Juli 1867 §§ 15 og 16); se nærmere Afsnit XVI.

Den Formanden tidligere paahvilende Forpligtelse til at vejlede Vandsynsmændene og have Indseende med at de paa behørig Maade udføre deres Forretninger er bortfalden ifølge Lov 28 Maj 1880 § 87, der ophæver Anordn. 29 Juli 1846 § 33.

Særlige Hverv. De øvrige Sogneraadet paahvilende Forretninger fordeles efter Raadets Bestemmelse blandt Medlemmerne, og ingen af disse kan undslaa sig for at overtage de ham saaledes paalagte Hverv (Landkmmnlov § 11).

Som saadanne særlige Hverv kunne nævnes:

Skoleforstander (undertiden kaldet Skolepatron), der fører Tilsyn med Skolebygningerne og Skolevæsnet i det Hele, forsaavidt det er Sogneraadet underlagt. Dette Hverv er forskjelligt fra Hvervet som Medlem af Skolekommissionen, men der er dog intet til Hinder for at overdrage det samme Medlem begge Hverv;

Fattigforstander, der fører Tilsyn med Fattighusene og Fattiglemmerne, foranstalter de Sogneraadet bevilgede Understøttelser uddelte og træffer de fornødne foreløbige Foranstaltninger, naar et Sogneraadsmøde ikke kan afventes;

Tilsynsførende med Vejvæsenet, der paaser, at Vejarbejdet udføres behørig, hvad enten dette sker ved Naturalarbejde eller efter Licitation eller Akkord;

Medlem af Valgbestyrelsen saavel ved kommunale Valg som ved Valg til Rigsdagen, Medlem af Sessionen, Medlem af Sundhedskommissionen, forsaavidt Sundhedsvedtægter haves for Kommunen, og lignende Hverv.

Foruden de nævnte kunne almindelige eller stedlige Forhold gjøre forskjellige andre Hverv nødvendige eller hensigtsmæssige, navnlig naar Kommunen ejer Ejendomme, der kræve stadigt Tilsyn, som Fattiggaard, Sygehus, offentlige Anlæg o. lign.

At paaligge de af Kommunens Beboere, der ikke ere Medlemmer af Sogneraadet, noget Hverv mod deres Villie, kan kun ske, naar særlig Hjemmel dertil haves.

Afstemningen ved Valg til særlige Hverv. Ingen gyldig Afstemning kan finde Sted, naar ikke Halvdelen af Raadets Medlemmer ere tilstede (jfr. S. 23). Sogneraadet afgjør ved Stemme flerhed af de afgivne Stemmer, hvem af dets Medlemmer et særligt Hverv skal overdrages. Naar Flere faa lige mange Stemmer, gjør Lodtrækning Udslaget (Landkommunalloven § 14). Kun ved Valget til Formand og midlertidig Formand fordres absolut Stemme flerhed af Sogneraadets tilstedeværende Medlemmer, altsaa de, der mulig maatte afholde sig fra at stemme, medregnede; opnaas saadant Flertal ikke ved det første Valg, foretages nyt Valg; naar der heller ikke herved opnaas absolut Flertal, foretages bundet Valg mellem de To, som ved det foregaaende Valg have erholdt flest Stemmer. Ere ved det andet Valg Stemmerne lige, afgjøres det ved Lodtrækning, paa hvilke To der ved det bundne Valg skal stemmes. Ligeledes afgjør. Lodtrækning Valget, naar Stemmerne ere lige ved det bundne Valg (Ldnkn. § 11).

Tvang mod Medlemmer. Naar et Sogneraadsmedlem stadig udebliver fra Sogneraadsmøderne uden noget Forfald og nægter at udføre de ham som Sogneraadsmedlem paahvilende Pligter, maa Sogneraadet ved Henvendelse til Domstolene søge ham tilpligtet under Tvang at udføre disse, hvorhos der kan rejses Erstatningssøgmaal mod ham for de ved hans Forsømmelse foraarsagede Ulæmper (Indm. Skr. 12 Juli 1873), ligesom overhovedet et Sogneraadsmedlem udsætter sig for personlig at kunne komme til at tilsvare Kommunen det Tab, som denne maatte lide ved hans Forsømmelse med at opfylde de ham paahvilende Pligter (Indenrigsm. Cirk. 18 Jan. 1871). Derimod vil Amtsraadet ikke i et saadant Tilfælde kunne anvende nogen direkte Tvangsmyndighed, saaledes som det kan gjøre overfor Sogneraadet i sin Helhed (se foran S. 3).

Medhjælp. Til Medhjælp ved Udførelsen, saavel af de Formanden paahvilende Forretninger som af de Medlemmerne ellers overdragne Hverv, kan der med Amtsraadets Samtykke tilstaas Betaling af Kommunekassen; derimod kan der ikke tillægges Formanden eller, noget andet Medlem Betaling for Udførelsen af det ham selv paalagte Hverv. Der er imidlertid i og for sig Intet til Hinder for, at Formanden til Medhjælper antager et af Raadets Medlemmer,

og at denne da oppebærer Betaling herfor af det Beløb, der er tilstaaet Formanden til Medhjælp, men en saadan Ordning kan i Reglen ikke anses for ønskelig, og i hvert Fald maa Amtsrådet kunne gjøre sit Samtykke til Medhjælpssummens Udredelse afhængig af, at Medhjælperen antages udenfor Sogneraadets Midte (Indenrigsm. Skr. 9 April 1874).

Skrivmaterialier m. m. Udgifterne til Anskaffelse af Skrivematerialier, Protokoller, Lovsamlinger og desl. samt til Porto og Budsendelser afholdes af Kommunekassen, uden at Amtsrådets Samtykke er fornødent, jfr. Anordn. 13 August 1841 § 22 (Lovsml.), Indenrigsm. Skr. 8 Decbr. 1848 (Reskr.). Afstivningsarbejde maa derimod henregnes til Medhjælp, og Udgiften hertil kan kun udredes af Kommunekassen, naar Amtsrådet deri samtykker, jfr. Indenrigsm. Skr. 1 Novbr. 1850 (Reskr.).

Udtrædelse af Sogneraadet. Et Sogneraadsmlem, der, efterat være gyldig valgt, er tiltraadt Raadet, skal udtræde (Landkmmnloven § 10 jfr. § 3 og Valglov 12 Juli 1867 §§ 1—7):

naar han ved Dom findes skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling,

naar han kommer til at staa i privat Tjenesteforhold uden at have sin egen Husstand,

naar han modtager Understøttelse af Fattigvæsnet,

naar han bliver sat under Værgemaal,

naar hans Bo kommer under Fallitbehandling,,

naar han mister sin Indfødsret,

naar han fraflytter Kommunen.

Skulde Forhindringen kun være forbigaaende, kan han efter Sogneraadets Beslutning midlertidig fritages for Forretningerne, indtil Forhindringen er ophørt.

Sogneraadet har ingen Myndighed til af andre Grunde mod et Medlems Villie at udelukke ham af Sogneraadet, saaledes som det, forinden Landkommunalloven af 1867 traadte i Kraft, kunde ske.

Et Sogneraadsmlem kan fordre sig fritaget for denne Bestilling, naar han vælges til Amtsrådsmedlem.

At et Sogneraadsmlem bliver 60 Aar gammel, inden hans Funktionstid udløber, berettiger ham ikke til at udtræde (Indenrigsm. Skr. 7 Oktbr. 1875), ligesaa lidt som den, der, efterat være bleven 60 Aar gammel, har modtaget Valg, har Ret til at udtræde, naarsomhelst han vil (jfr. Indenrigsm. Skr. 1 Maj 1864, Reskr.).

Sogneraadet er bemyndiget til at tillade et Medlem at udtræde. Nægter Sogneraadet at give den, der attraar det, Tilladelse hertil, kan Amtsraadet give Tilladelsen (Landkmmnloven § 10).

Ved et Medlems Udtrædelse foretages et nyt Valg, hvis ikke Raadet med Enstemmighed vedtager, at Besættelsen af den ledige Plads kan opsættes til næste almindelige Valg (Landkommunallov § 10).

Foretages nyt Valg, gjælder dette kun for den Tid, der stod tilbage af den Fratrædendes Funktionstid (Landkmmnlov § 4).

Denne Myndighed bør dog ikke benyttes til at tillade en Masseudtrædelse af Raadets Medlemmer, men kun overfor enkelte Medlemmer, der kunne paaberaabe sig Frifindelsesgrunde, hentede fra deres personlige Forhold, og en Grund som den, at den vedkommende frygter for at have mistet Vælgernes Tillid, bør ikke komme i Betragtning allerede af den Grund, at Landkommunalloven ved at fastsætte en 6-aarig Valgperiode maa antages at have villet gjøre Sogneraadet uafhængigt af øjeblikkelig vekslede Stemninger hos Vælgerne. Overfor saadanne Misbrug anses Amtsraadet berettiget til at skride ind (Indenrigsm. Skr. 11 Marts 1880).

Møderne. Sogneraadet skal holde Møde mindst 6 Gange aarlig, nemlig hver anden Maaned. Ellers holdes kun Møde, naar Formanden finder det fornødent, eller Halvdelen af dets Medlemmer forlanger det (Landkmmnlov § 13), eller endelig naar dette, af Hensyn til den maanedlige Diktering af Skolemulkter, af vedkommende Autoriteter maatte forlanges (Indenrigsm. Skr. 5 Febr, 1874).

Sogneraadet tager selv Bestemmelse om Stedet og Tiden for de ordentlige (ordinaire) Møders Afholdelse, hvorimod dette tilkommer Formanden for de overordentlige (extraordinaere) Moders Vedkommende. Møderne maa ikke, undtagen i paatrængende Tilfælde, holdes paa Folkekirkens Helligdage (Lov 7 April 1876 § 6).

Møderne bekendtgjøres saavidt mulig forud ved Kirkestævne eller paa anden i Sognet brugelig Maade.

Om Lokale til Sogneraadsmøderne bestemte Anordn, af 13 Aug. 1841 § 22, at Sogneraadet, naar det ikke kan tilvejebringe det fornødne Lokale uden Godtgjørelse, og naar Møderne ikke skulde kunne berammes til saadanne Tider, at Skolestuerne dertil kunne anvendes, da maatte mod en billig Betaling leje passende Lokale for Kommunekassens Regning, hvilken Regel, uagtet den nævnte Anordning i sin Helhed er hævet, endnu maa kunne følges.

Møderne holdes offentlig. Dog kan Sogneraadet, efter Forslag af Formanden, vedtage at forhandle enkelte Sager inden lukkede Døre (Landkommunallov § 13).

Forretningsorden. Ingen Beslutning kan tages af et Sogneraad, naar ikke i det Mindste Halvdelen af dets Medlemmer er tilstede. Naar der mellem Medlemmerne ere forskjellige Meninger om en Sag, afgjøres den ved Stemme flerhed, hvorved der kun tages Hensyn til Tallet af de afgivne Stemmer (Indenrigsm. Skr. 7 Oktbr. 1874), saa at altsaa, naar af Raadets tilstedeværende Medlemmer f. Ex. kun 3 afgive Stemme, den Beslutning, hvorfor de 2 af disse stemmer, vil være en gyldig Sogneraads beslutning. Ethvert Afstemnings punkt, som ikke faar over Halvdelen af de afgivne Stemmer for sig, er forkastet (Landkmmnlov § 14).

Om Fremgangsmaade« ved Valg til Formand eller særlige Hverv, se foran S. 18.

Ethvert Medlem er berettiget til at forlange sin afvigende Mening kortelig tilført Protokollen, og denne underskrives ved ethvert Mødes Slutning af alle de tilstedeværende Medlemmer (Landkmmnlov § 14).

Ønsker et Sogneraad, at der gives næmere Bestemmelse enten om Forretningsordenen eller iøvrigt angaaende Udførelsen af dets forskjellige Forretninger, da kunne saadanne med Amdsraadets Samtykke gives i en særlig Vedtægt (Landkommunallov § 14, Indenrigsm. Cirk. 16 Juli 1867 Nr. 16).

Kilde: S. Krarup, Haandbog for Sogneraadsmedlemmr. 1885.
Set på Høje Taastrup Byhistoriske Samling og Arkiv.